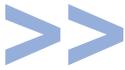

02

ได้รับบทความ : 1/05/2566 | แก้ไขบทความ : 07/07/2566 | ตอบรับบทความ : 12/07/2566
Received : 01/05/2023 | Revised : 07/07/2023 | Accepted : 12/07/2023

แห่ช่างผ้า: แนวคิดจากภูมิทัศน์วัฒนธรรม ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ในบริบทใหม่

Chang Pha: Concepts from Cultural Landscapes through Creative Processes in New contexts

บุษกร ฮวบแซม¹, อนุชา แผงเพชร²
Busakorn Houbcham¹, Anucha Pangkesorn²

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร / ผู้รับผิดชอบบทความ (อีเมล: busakorn_guang@hotmail.com)

² ศาสตราจารย์ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Ph.D. Candidate in Doctor of Philosophy, Program in Culture – Based Design Arts, Silpakorn University.
Corresponding Author (E-mail: busakorn_guang@hotmail.com)

² Professor at Faculty of Decorative Arts, Doctor of Philosophy Program in Culture – Based Design Arts, Silpakorn University

บทคัดย่อ

บทความนี้เรียบเรียงขึ้นเพื่ออภิปรายวิธีการและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์ “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ช้างผ้า)” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: การออกแบบเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนจากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเมาะหลวง จังหวัดลำปาง” จากการศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งทางด้านเอกสารและการลงพื้นที่ชุมชนบ้านเมาะหลวง จังหวัดลำปาง พบว่ามีประเด็นสำคัญของชุมชนบ้านเมาะหลวงที่จัดขึ้นในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปี ประเพณีผูกเสี่ยวจากตำนานภูมิศาสตร์พื้นที่ของชาติพันธุ์ไทใหญ่ เกิดขึ้นในช่วงสมัยที่ทำการค้าไม้กับต่างประเทศ การระลึกถึงบุญคุณของสัตว์ที่เป็นแรงงานสำคัญของการหาเลี้ยงชีพ จึงเป็นประเพณีสืบต่อกันมาด้วยความเชื่อที่ว่าทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขในชุมชน การส่งต่อของศรัทธาความเชื่อวิถีปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน และกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาวเมาะหลวง อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ ทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความภูมิใจของชาวเมาะหลวงอีกด้วย การถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัสดุพื้นถิ่นสู่สัญลักษณ์รูปทรงของช้างเป็นตัวแทนของความศรัทธา ความร่วมมือร่วมใจ ศูนย์รวมแห่งจิตใจของชุมชนบ้านเมาะหลวง ในรูปแบบผลงานสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนเสน่ห์ของชุมชนบ้านเมาะหลวง ชื่อผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ช้างผ้า)” ประติมากรรม 3 มิติจากไม้ไผ่ โดยใช้องค์ประกอบทางศิลปะเป็นตัวถ่ายทอด ซึ่งได้ติดตั้งจัดแสดงในนิทรรศการ “หลงเสน่ห์” ณ หอศิลป์ ณ บ้านเจ้าพระยา เพื่อนำไปสู่การสรุปผลว่าตรงตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานมากน้อยเพียงใด ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การรับรู้และมีส่วนร่วมกับผู้ชมนอกพื้นที่ในบริบทใหม่จึงได้มีการเก็บแบบสอบถามเพื่อเป็นการประเมินจากผู้ชมต่อผลงานชิ้นนี้ด้วย ปรากฏข้อมูลดังนี้ ด้านผู้ชมนิทรรศการที่ไม่เคยรู้จักประเพณีแห่ช้างผ้ามาก่อนร้อยละ 92.1 เห็นว่าผลงานมีการแสดงออกได้ตรงตามแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์ร้อยละ 59.5 และคิดว่าผลงานมีความน่าสนใจร้อยละ 60.5 จากผู้เข้าชมและมีส่วนร่วมในงานและตอบแบบสอบถาม

คำสำคัญ : แห่ช้างผ้า, ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, บริบทใหม่

บทนำ

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Culture landscapes) หมายถึง สภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีการตั้งถิ่นฐานในที่ใด ๆ จะมีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม แต่การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมนี้เป็นไปอย่างพอเพียงและเคารพต่อธรรมชาติ เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเป็นสุข (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551) เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่โดยถ่องแท้ ต้องทำความเข้าใจภูมิหลังที่มีมาแต่เดิม การศึกษาท้องถิ่นโดยพิจารณาความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง (ศรีตักกร วลลิโกดม, 2554) การศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนจึงต้องมองให้ลึกไปถึงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ โดยความหมายและคำจำกัดความของคำว่า “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” (Cultural Landscapes) ในการศึกษา นี้ เป็นการเชื่อมโยง มนุษย์ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และศิลปะวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกันอย่างแยกจากกันไม่ได้ การเรียนรู้และเข้าใจในวิถีสังคมของมนุษย์ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอดีเคารพต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ผลลัพธ์ของการดำเนินไปของวัฒนธรรมของมนุษย์บนธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมนี้เองที่เป็นความหมายของคำว่า “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551) สิ่งที่มีมาตั้งแต่ในอดีตถูกถ่ายทอดให้ปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบันแม้จะมีกาลเวลาเป็นตัวแปรปรับเปลี่ยนไปบ้าง ถือเป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญว่า ประเพณีที่มีต้นกำเนิดมาจากความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์มิได้สูญหายไปโดยง่าย ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่ทำให้เกิดสำนึกร่วมของการอยู่เป็นกลุ่มเหล่าในพื้นที่วัฒนธรรมเดียวกัน (ศรีตักกร วลลิโกดม, 2551) แนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทสากลมีลักษณะร่วมกันคือ เป็นการศึกษา รูปแบบภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นและอธิบายด้วยมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดที่ว่า ผลลัพธ์ที่แสดงออกมาในรูปของภูมิทัศน์ที่มองเห็น โดยมีวัฒนธรรมเป็นผู้กระทำ ธรรมชาติเป็นสื่อกลาง และภูมิทัศน์วัฒนธรรม ก็คือผลการกระทำดังกล่าว โดยกระบวนการศึกษามุ่งเน้นไปที่การแปลความหมายและคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นหลัก (อนุวัฒน์ การถัก, ทรงยศ วีระทวีมาศ, 2558)

ชุมชนบ้านเมาะหลวง ตั้งอยู่ในอำเภอแม่เมาะเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำปาง แต่เดิมตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดง ต่อมาในปี พ.ศ. 2583 มีการสำรวจพบถ่านหินลิกไนต์ที่บริเวณลำห้วยแม่เมาะ จึงได้มีการสร้างโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงต่อมาในปี พ.ศ.2534 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ ได้เปิดขยายเหมืองเพื่อขุดถ่านหินลิกไนต์ขึ้นมาใช้ในการผลิตกระแส

ไฟฟ้าเข้าไปถึงบ้านเมาะหลวง บ้านใหม่นาแวม บ้านเวียงสวรรคในตำบลบ้านดง จึงได้อพยพราษฎรจากบ้านเมาะหลวงเดิม มาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่หมู่ 8 ตำบลแม่เมาะ ซึ่งเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน และยังคงเรียกชื่อหมู่บ้านของตนเหมือนเดิมคือบ้านเมาะหลวง (สมคิด วงศ์ษา, ม.ป.ป.)

ความเป็นมาของบ้านเมาะหลวง ตามประวัติเดิมของหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานมาแต่โบราณ โดยเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองนครลำปาง เรื่องราวปรากฏในราว พ.ศ. 2445 เมื่อครั้งเกิดศึกเงี้ยว (ไทใหญ่) ในล้านนา เงี้ยว (ไทใหญ่) จากเมืองแพร่ได้ฆ่าพระยาไชยบูรณ์ เจ้าเมืองแพร่ และยกทัพจะไปตีเมืองนครลำปาง ได้แวะพักที่ชุมชนเมาะหลวงแห่งนี้ ซึ่งเป็นชุมชนชาวเงี้ยว (ไทใหญ่) ที่ทำป่าไม้เหมือนกัน อพยพมาตั้งหลักแหล่งการทำป่าไม้ภายใต้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตของอังกฤษ ในสังกัดของบริษัท บอมเบย์เบอร์มา จำกัด (พินัยวิสัยทอง, 2557) บ้านเมาะหลวงมีลำห้วยแม่เมาะไหลผ่าน มีที่ราบอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการทำไร่ ทำนาความเป็นมาของชื่อบ้านเมาะหลวงเล่าสืบต่อกันมาว่า มีพระภิกษุรูปหนึ่งจุดธูปโรดสัตว์ผ่านมาในเขตนี้ ได้พบแต่ความแห้งแล้งกันดารมาตลอดทาง วันหนึ่งได้เดินปรึกษาจารย์มาพบแม่น้ำสายหนึ่งใสสะอาดมีต้นไม้อุดมสมบูรณ์ ชุ่มชื้นดี จึงได้กล่าวกับชาวบ้านแถบนี้ว่า ลำน้ำสายนี้อุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะพักอาศัยเพราะมีความร่มเย็น นับแต่นั้นมา ชาวบ้านแถบนี้จึงเรียกขานแม่น้ำสายนี้ว่า "น้ำแม่เหมา" ต่อมาเพี้ยนเป็นน้ำแม่เมาะและเรียกหมู่บ้านที่ตั้งบริเวณนี้ว่า บ้านเมาะ หรือ เมืองเมาะ เมื่อมีคนมาอยู่มากขึ้นจึงเรียกว่า บ้านเมาะหลวงประชากรในบ้านเมาะหลวงเป็นชาวพื้นเมืองเดิมซึ่งมีอาชีพทำไร่ทำนาและมีชาวไทยใหญ่หรือที่เรียกกันว่า ชาวเงี้ยว ที่อพยพมาจากจังหวัดเชียงราย เข้ามา มีอาชีพทำป่าไม้ (ป่าไม้ และเลี้ยงช้างไว้สำหรับใช้งาน ชาวไทยใหญ่เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านเมาะหลวงได้นำวัฒนธรรมประเพณีของตนเข้ามาปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีของท้องถิ่นและสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (สมคิด วงศ์ษา, ม.ป.ป.) ซึ่งประเพณีการแห่ช้างผ้าเป็นหนึ่งในประเพณีอันสำคัญที่บ้านเมาะหลวง

จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนบ้านเมาะหลวง จังหวัดลำปาง ผ่านประเพณีแห่ช้างผ้า ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีทางศิลปะ ที่ผู้ศึกษาต้องการสื่อสารต่อบุคคลภายนอกให้รับรู้โดยแฝงความหมายของการมีส่วนร่วม การแสดงออกสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดสุนทรีย์ภาพผ่านงานประติมากรรม 3 มิติ

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลภูมิทัศน์วัฒนธรรม ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ศิลปะ วัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงกับประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนบ้านเมาะหลวง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อออกแบบผลงานสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดการรับรู้ และการมีส่วนร่วมสู่บุคคลภายนอกพื้นที่ภายใต้บริบทใหม่

ขอบเขตในการศึกษาและการสร้างสรรค์

1. ศึกษาและเก็บข้อมูลด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเมาะหลวง จังหวัดลำปาง
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานที่ พื้นที่ หอศิลป์ ณ บ้านเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้ในการติดตั้งจัดแสดงผลงาน

สมมติฐานในการสร้างสรรค์ สร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมกับผลงานสร้างสรรค์ต่อบุคคลภายนอกพื้นที่

อัตลักษณ์จากตำนานของพื้นที่

บ้านเมาะหลวง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างเนินเขา คล้ายแอ่งกระทะ ด้านหลังของหมู่บ้านมีภูเขาล้อมรอบ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านอยู่กระจ่ายกันเป็นสัดส่วน แต่ละบ้านมีพื้นที่เท่า ๆ กัน (สมคิด วงศ์ษา, ม.ป.ป.) จากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ชุมชนแม่เมาะ หรือในอดีตคือเมืองเมาะ มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองลำปาง ติดกับเส้นทางโบราณคือ ช่องประตูผา มีความเชื่อและศรัทธาในช้าง ซึ่งมีสัญลักษณ์ประจำชุมชนคือ “ดอยผาช้าง” มีตำนานเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญในเขตเมืองเมาะ และเมืองจาง มีตำนานเกี่ยวข้องกับรอยพระพุทธรูปบาทสำคัญที่วัดพระบาทนารอง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะอีกด้วย ประเพณีแห่ช้างผ้าถือนั้นเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจากการริเริ่มของชาวไทใหญ่ หรือชาวเงี้ยวที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่กับคนเมืองพื้นถิ่น (คนเมือง) ที่เมืองเมาะ ในราวพุทธศตวรรษที่ 24 กระจ่ายไปตั้งถิ่นฐานในหลายหมู่บ้าน โดยชุมชนบ้านเมาะหลวงจะมีชาวไทใหญ่มาอาศัยอยู่ แต่งงานกับชาวบ้านพื้นถิ่นหนาแน่นกว่าชุมชนอื่น ๆ ชาวไทใหญ่ที่เข้ามาในยุคนั้น มีทั้งทำอาชีพป่าไม้ เลี้ยงช้าง และค้าขาย ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อเลี้ยงช้างหรือเป็น “เจ้าช้าง” มีช้างเป็นจำนวนมากเพื่อใช้ลากซุง ทำกิจการป่าไม้กับบริษัทบอมเบย์เบอร์ม่า (ลิขิต เครือบุญมา, 2562)

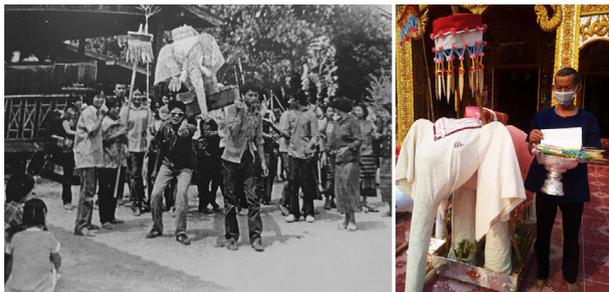
การแห่ช้างผ้าถือนั้นมีตำนานเล่าว่า มีช้างเชือกหนึ่งเดินไปติดหล่มโคลนที่ห้วยอ้อหรือกลุ่มอ้อ ซึ่งเป็นบริเวณพื้นดินที่เป็นดินโป่ง มองเหมือนพื้นดินธรรมดา แต่เนื้อดินอ่อน มีน้ำขัง มีหญ้าขึ้น ช้างถอนตัวขึ้นไม่ได้ ชาวบ้านมาช่วยกันอย่างไรช้างก็ขึ้นจากห้วยอ้อไม่ได้ พ่อเลี้ยงช้างจึงบนบานศาลกล่าวเจ้าที่ขอให้ช่วยช้างเชือกนี้ขึ้นจากโคลนได้โดยไม่ได้รับอันตรายใด ๆ เลย แล้วตนจะนำช้างเผือกมาถวาย เมื่อบนบานแล้วช้างเชือกนั้นก็เดินขึ้นจากหล่มได้อย่างปลอดภัย พ่อเลี้ยงช้างหาช้างเผือกมาแก้บนไม่ได้จึงทำจิ้งจอกหุ่นรูปช้างเผือกที่ทำจากผ้าสีขาวแหไปถวายแทน ต่อมาช้างในหมู่บ้านก็ไม่ได้รับอันตรายใด ๆ อีก พ่อเลี้ยงช้างจึงทำช้างจากผ้าไปถวาย (สมคิด วงศ์ษา, ม.ป.ป.) เพื่อเป็นการตอบแทนที่ใช้แรงงานจากช้าง แสดงความกตัญญูต่อช้าง

และบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง มีการสืบทอดยึดถือปฏิบัติกันมานานหลายร้อยปีและปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำการในช่วงเทศกาลปีใหม่เมือง หรือประเพณีสงกรานต์ โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 12- 14 เมษายน ของทุกปี

วิธีการศึกษา มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน นักวิชาการอิสระในพื้นที่และศึกษาเอกสารที่บันทึกเกี่ยวกับประเพณีแห่ช้างผ้าของชุมชนบ้านเกาะหลวงจังหวัดลำปางนั้น ได้พบว่ามีการบันทึกข้อมูลเอกสารวิชาการ หนังสือแบบเรียน บทสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน และมีการเขียนภาพจิตรกรรมไว้ที่ฝาผนังโบสถ์และสถานที่สำคัญหลายแห่งในชุมชนอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าแห่ช้างผ้าเป็นประเพณีที่แสดงถึงอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนไม่ว่าจะเป็นความสอดคล้องทางด้านภูมิศาสตร์ พื้นที่ตั้งของชุมชนเป็นการผูกโยงตำนานให้เล่าขานสืบทอดกันมา ความเชื่อในรูปทรงธรรมชาติ (Nature Form) ประกอบกับจินตนาการสู่การมองเห็นทางไสยศาสตร์ จึงเกิดสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อพื้นที่อย่างยิ่ง

ภาพที่ 1 ภาพจิตรกรรมฝาผนังตำนานดอยผาช้าง ณ โรงเรียนอนุบาลแม่เกาะ
ที่มา: วรินทร์ ชัยเนตร

ภาพที่ 2 ภาพประเพณีแห่ช้างผ้าในอดีต ปี พ.ศ.2530 และในยุคโควิด พ.ศ. 2563
ที่มา: ชุมชนบ้านเกาะหลวง

การสร้างหุ่นขี้ผึ้งผ้าที่เป็นตัวแทนของช่างเผือกเพื่อใช้แห่ในพิธีของทุก ๆ ปี ขั้นตอนการสร้างขี้ผึ้งผ้าของแม่เมาะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปหัตถกรรมการตกแต่งแบบพื้นบ้าน โดยโครงสร้างภายในของตัวขี้ผึ้งจะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก เพื่อให้มีความแข็งแรง โดยทำเป็นขาตั้งสี่ข้างและดอกตะปูยึดกับไม้แกนสั้นหลังและไม้ดานหาม ส่วนของเท้าขี้ผึ้งจะทำการสานก้วย (ภาษาเหนือ แปลว่า ตะกร้าสานด้วยไม้ไผ่) ขนาดเล็กเพื่อสวมเป็นเท้าขี้ผึ้ง หัวขี้ผึ้งจะทำจากดอกसानเป็นก้วยขนาดใหญ่ ปลายก้วยรวบเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นส่วนของวงง โดยจะนำฟางข้าว หรือหญ้าคาแห้งมามัดเป็นลุป้องยาวต่อจากปลายก้วยมาเป็นวงขี้ผึ้ง นอกจากนี้ส่วนหัวจะมีการสาน “บะเต้า” ขนาดครึ่งวงกลมเล็ก ๆ ไว้ติดเพื่อเป็นโหนกหัวและโหนกหน้าของขี้ผึ้งด้วย มีทั้งหมด 3 ก้อน ส่วนหูจะใช้ไม้ไผ่เหลาและขัดเป็นวงกลม ซึ่งจะมีการทำกลไกต่อกับเชือกทะลือกออกมาทางก้นของขี้ผึ้งเพื่อให้ดึงให้หูสามารถขยับไปมาได้ ส่วนหางขี้ผึ้งและสั้นหลังขี้ผึ้งก็เช่นกันจะใช้ฟางข้าวมัดรวมกันเป็นปล้องตามความยาวที่ต้องเพื่อนำไปประกอบใส่ส่วนของสั้นหลังเพื่อเพิ่มความนุ่มยาวจนถึงหาง ส่วนของปลายหางจะนิยมสอดไม้กวาดดอกหญ้าเข้าไปเพื่อให้ไม้กวาดดอกมาเป็นแพนของหางขี้ผึ้ง จากนั้นจะใช้ไม้ไผ่ที่จักเป็นดอกแล้ว สานตะแคงเป็นแผ่น ๆ นำมาหุ้มทับโครงสร้างทั้งหมดให้ประสานเป็นเนื้อเดียวกัน โดยในอดีตจะใช้ใบตองดึ่งที่หาเก็บได้ง่ายในท้องถิ่น ปัจจุบันใช้กระดาษสาหรือหนังสือพิมพ์ทากาวแล้วปิดทับพื้นผิวทั้งหมดเพื่อความเรียบเนียน จากนั้นก็จะใช้ผ้าสีขาวหรือผ้าตามสีที่ต้องการตามเจตนามาห่อหุ้มและเย็บติดเข้าด้วยกัน ตาของขี้ผึ้งใช้เข็มเย็บผ้าสองอันกลัดไขว้กันและใช้ด้ายสีดำวนไปมาเป็นรูปสามเหลี่ยมจนได้เป็นรูปตาของขี้ผึ้ง (ลิขิต เจริญญา, 2562)

องค์ประกอบของขี้ผึ้งผ้าในกระบวนแห่ ได้แก่ ฉัตร ใช้ไม้ไผ่ทำเป็นวงกลม นำผ้าสีขาว สีแดงเย็บต่อกันมา ส่วนล่างจะหาวตาข่ายจากกระดาษเงิน กระดาษทอง กระดาษทองแดง มาม้วนเป็นท่อนกลมคล้ายหลอดกาแฟ เอาเศษไหมพรมทำเป็นดอกไม้ปลายล่างของตาข่าย ดอกห้อยฝ้ายและใบไซ (คล้ายใบโพธิ์) ร้อยไว้ แต่ปัจจุบันมีการนำซอนหรือของใช้ต่าง ๆ มาทำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก ส่วนบนของปลายฉัตรจะมีลักษณะแหลมคล้ายดอก (พินัย วิสัยทอง, 2557)

การตกแต่ง

ผ้า, ใบไผ่, โหมพรม, หลอดกาแฟ, กระจาดเงิน กระจาดทอง

โครงสร้าง

ไม้สัก, ไม้ฉำฉา, ไม้ไผ่, ตอกสาน, กระจาดมะพร้าว

กลไก

เชือกในล่อน

การข่มโดรง

ชั้นที่ 1 ใบตองตึง, กระจาดสา, กระจาดหนังสีอิมพ์
ชั้นที่ 2 ผ้าสีขาวหรือสีอื่น ๆ

ภาพที่ 3 ส่วนประกอบของช้างผ้า

ความเชื่อมโยงทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ประเพณีแห่ช้างผ้าในบริบทเดิมของชุมชนที่ผูกเล่าจากตำนานของพื้นที่ มีการเชื่อมโยงที่แสดงถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม ทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ความภูมิใจของชาวเมะหลอง ตั้งแต่ในอดีตที่ได้ส่งต่อมาสู่ศรัทธา วิถีปฏิบัติจนถึงปัจจุบันของชาวเมะหลอง โดยสรุปดังนี้

- **ประวัติศาสตร์-ภูมิศาสตร์** พื้นที่ของแม่เมะในสมัยก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้อย่างมากจึงเป็นพื้นที่สำคัญของการทำป่าไม้กับบริษัทบอมเบย์เบอร์ม่าของอังกฤษ อีกทั้งยังมีดอยผาช้างเป็นสัญลักษณ์ประจำชุมชนจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์
- **วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา** ดังที่กล่าวมาแล้วว่าวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านเมะหลองมีการเกี่ยวข้องกับช้าง ซึ่งนับว่าเป็นสัตว์ที่สำคัญมากทั้งเป็นพาหนะและใช้ในการลากซุง ต้นกำเนิดตำนานของการแห่ช้างผ้านั้นก็ได้เชื่อมโยงกับช้างและพ่อเลี้ยง ดวัญช้างชาวไทใหญ่ การขนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ในพื้นที่จนถึงถือเป็นประเพณีสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อความร่วมมือเป็นสุขของคนในชุมชน

- **ภูมิปัญญาและวัสดุพื้นถิ่น** การสร้างช่างผ้าขึ้นมานั้น ต้องอาศัยภูมิปัญญาของสลา (ช่างฝีมือ) ในพื้นถิ่นหลายส่วนด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นโครงสร้างตัวช่างที่ใหญ่ให้มีลักษณะคล้ายจริง การสร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ ของช่างขยับได้ เช่น งวง หู ตลอดจนการหุ้มโครง เย็บ การตกแต่ง ซึ่งเป็นงานฝีมือส่วนประกอบต่าง ๆ ล้วนมาจากวัสดุที่หามาได้จากในพื้นที่ทั้งสิ้น เช่น ไม้ไผ่ ดอก ใบตองตึง ผ้า
- **ความภูมิใจ ก่อเกิดอัตลักษณ์** ประเพณีแห่ช่างผ้านับได้ว่าเป็นความภูมิใจของชาวชุมชนเมาะหลวง จนก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญ ซึ่งตามสถานที่สำคัญหลายแห่งในชุมชนจะมีการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับประเพณีแห่ช่างผ้าบันทึกไว้แทนการบอกเล่าเรื่องราวแห่งความศรัทธาเสมือนสิ่งนี้เป็นการแสดงสัญลักษณ์ของพื้นที่
- **น้ำหนึ่งใจเดียวของการมีส่วนร่วม** การจะสร้างช่างผ้าขึ้นมาจนสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยคนจำนวนมากร่วมมือร่วมใจกันทำ ต้องอาศัยแรงศรัทธา บางคนสละเวลาช่วยด้วยแรงกาย บางคนบริจาคแรงทรัพย์ กว่าที่จะประกอบกันเป็นช่างผ้าที่มีขนาดใหญ่ได้ จึงนับว่าเป็นการสร้างความสำเร็จของคนในชุมชนอีกด้วย
- **การอนุรักษ์ สืบสาน** เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2563 ได้มีการจัดเสวนาเรื่อง “ประเพณีแห่ช่างผ้า” การจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อเสนอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแห่งชาติ ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณี และงานเทศกาล เพราะทางชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ประเพณีพื้นถิ่นให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

ประวัติศาสตร์-ภูมิศาสตร์

วิถีชีวิต ความเชื่อ-ศรัทธา

ภูมิปัญญา

แห้ว

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

วัสดุพื้นถิ่น

ความภูมิโง

การมีส่วนร่วม

อัตลักษณ์

การอนุรักษ์

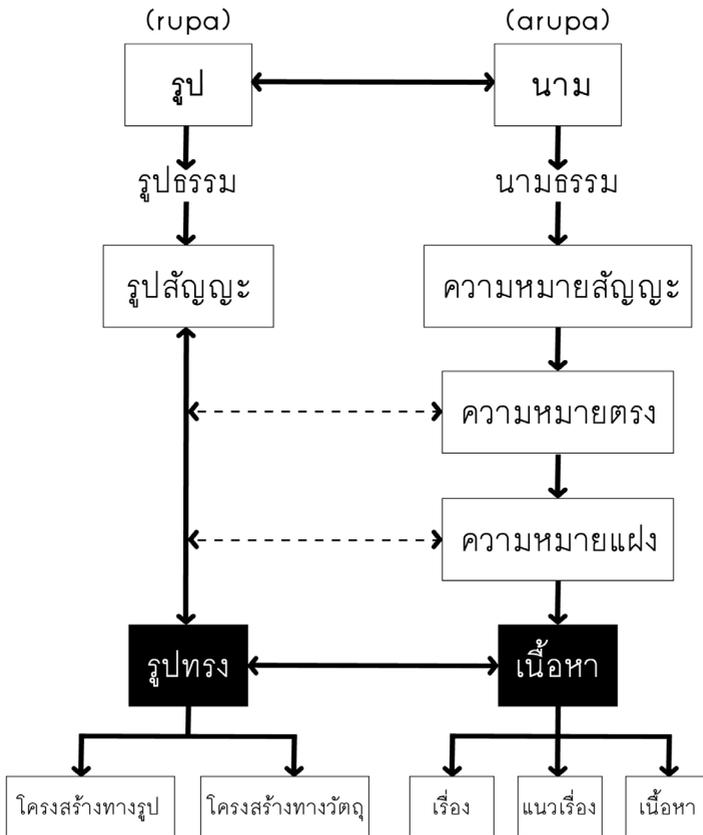

ภาพที่ 4 ความเชื่อมโยงทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของประเพณีแห้วช้างผ้า

ที่มา: บุชกร ฮวบเข้ม และ ภาพจากเฟสบุ๊คเพจ: คนเมืองเมฆา

แนวความคิดผ่านทฤษฎีและองค์ประกอบศิลป์

จากการศึกษาการรวบรวมข้อมูลในข้างต้น ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์โดยมีแนวความคิดจากรูปทรง โครงสร้างของหุ่นจำลองช้างผ้า รูปทรงที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ (Nature Form) ธรรมชาติทางกายภาพที่มองเห็นได้คือลักษณะเป็นรูปธรรม มีรูปร่างนอกและโครงสร้างขนาด สัดส่วนเป็นลักษณะเฉพาะตัวของมันเอง ในเรื่องความสำคัญของธรรมชาตินั้น มีผู้กล่าวไว้ว่า “ธรรมชาติเป็นครู” วิธีการถ่ายโยงจากธรรมชาติของศิลปินตะวันตกจะให้ความสำคัญกับโลกภายในไปตามความคิดหรือจินตภาพ (Mental Image) มากกว่าการรับรู้จากธรรมชาติภายนอกไปตามสิ่งที่มองเห็นได้ (Visual Image) ตามข้อเท็จจริงในแบบตะวันตก (สุชาติ เกาทอง, 2559) การถ่ายทอดธรรมชาติมีหลักการใหญ่ ๆ ปรากฏเป็นรูปแบบเฉพาะที่เห็นกันอยู่ทั่วไป 3 ประการคือ 1. ถ่ายทอดตามความเป็นจริง (Realism) 2. ถ่ายทอดตามการตัดทอน (Distortion) 3. ถ่ายทอดตามความรู้สึก (Abstraction) (อารี สุทธิพันธุ์, 2535) ซึ่งรูปแบบช้างผ้าของสล่า (ช่างฝีมือ) บ้านเมฆาหลวงนั้นเป็นการถ่ายทอดในรูปแบบที่มีการเลียนแบบจากรูปทรงช้างจริง แต่ในรายละเอียดต่าง ๆ ก็มีการลดทอนไปเนื่องจากข้อจำกัดทางวัสดุที่หาได้ในพื้นที่นั้น แต่ด้วยอาศัยภูมิปัญญาและฝีมือที่มีประกอบกับแสดงออกแบบตรงไปตรงมาด้วยสัจจะแห่งวัสดุ

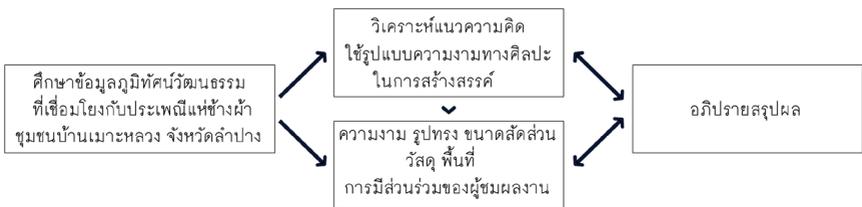
ภาพที่ 5 โครงสร้างของรูป-ความหมาย
ที่มา: สุชาติ เกาทอง (2559)

การรับรู้ การมีส่วนร่วม ในรูปแบบผลงานที่มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้ชมผลงาน ในบริบทแวดล้อมใหม่ การใช้งานสร้างสรรค์ที่ศิลปะเชิงโต้ตอบ (Interactive) เป็นประเภทของ ศิลปะที่ผู้ชมมีส่วนร่วมด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยการให้ข้อมูลเพื่อกำหนดผลลัพธ์ ต่างจากรูปแบบ ศิลปะแบบดั้งเดิม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของผู้ชมเป็นเพียงเหตุการณ์ทางจิต การโต้ตอบช่วยให้การ นำทาง การประกอบ และ/หรือการสนับสนุนงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทำได้มากกว่ากิจกรรม ทางจิตวิหยา ล้วน ๆ (Thames & Hudson Inc, 2003) ศิลปะเชิงโต้ตอบเป็นรูปแบบของศิลปะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ชมในลักษณะที่ช่วยให้งานศิลปะบรรลุจุดประสงค์ การมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบได้ต่อ งานทำให้เกิดความหมายที่มากกว่ารับชมด้วยการมองเห็นเท่านั้น ผู้ชมได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ งานศิลปะ การร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานดึงดูดผู้ชมและช่วยสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

กระบวนการสร้างสรรค์ในบริบทใหม่

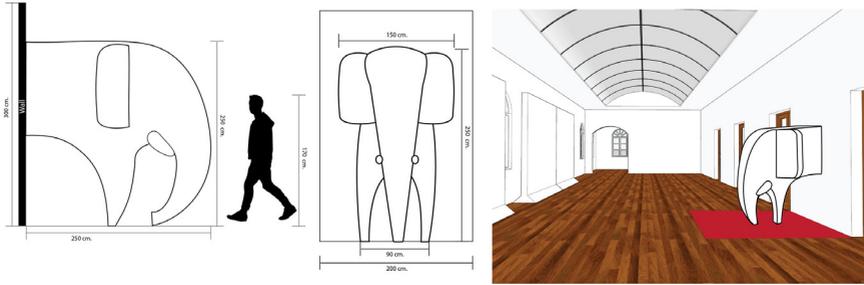
การสร้างสรรคผลงานภายใต้บริบทใหม่ (New Context) ในที่นี้เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการรับรู้เพียงแค่เฉพาะคนในพื้นที่ขยายผลออกมาสู่บุคคลภายนอกพื้นที่ ก้าวข้ามกรอบของชุมชน ความห่างไกลของพื้นที่และการรับรู้ในวงแคบที่มีข้อจำกัด การแสดงงานในหอศิลป์จึงเป็นการใช้พื้นที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมต่อผลงานการสร้างสรรคได้ แสดงถึงการมีส่วนร่วมในผลงานเช่นเดียวกับการสร้างช่างผ้าของคนในชุมชนและเป็นนัยยะของการสานต่อวัฒนธรรมอันดีงามให้เผยแพร่ต่อไป ขนาดและสัดส่วนมีผลต่อพื้นที่ที่ติดตั้งผลงานจึงต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่งช่างผ้า)” จัดแสดงในนิทรรศการ “หลงเสน่ห์” นิทรรศการแสดงความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม รุ่นที่ 1 ณ หอศิลป์ ณ บ้านเจ้าพระยา ระหว่างวันที่ 8-22 พฤศจิกายน 2563

จากหลักการองค์ประกอบทางด้านศิลปะผู้ศึกษาได้ร่างผลงานเพื่อกำหนดโครงสร้างขนาด สัดส่วน ด้านรูปทรงนั้นได้มีการใช้การตัดทอน จากรูปทรงเพื่อให้เกิดความงามทางศิลปะ (Artistic Form) เป็นการใช้รูปทรงกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยกำหนดกรอบแนวคิดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

เนื่องจากผลงานเป็นรูปแบบประติมากรรม การร่างภาพจึงต้องอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3 มิติช่วยในการออกแบบเพื่อให้เห็นมิติของงานชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมุมมองแต่ละด้านต้องมีความสัมพันธ์กันกับพื้นที่ในการติดตั้ง โดยผลงานมีขนาดใหญ่สามารถสร้างความน่าสนใจต่อผู้ชมได้ แต่อย่างไรก็ตามต้องมีพื้นที่พอจะทำกิจกรรมต่อผลงานได้อย่างสะดวกไม่แออัด ผู้สร้างสรรคจึงออกแบบชิ้นงานให้อื่นออกมาจากด้านหนึ่งของกำแพงเพื่อความเหมาะสม

ภาพที่ 7 ภาพร่างผลงานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2 มิติ และ 3 มิติ

เมื่อได้ภาพร่าง รูปทรง ขนาดสัดส่วนของงานที่เหมาะสมกับพื้นที่ในการติดตั้งแล้ว ขนาดของผลงานจะมีความ สูง 250 ซม. ความกว้าง 200 ซม. ความยาว 250 ซม. โดยประมาณ การเลือกวัสดุทำโครงรูปตัวช้างด้วยไม้ไผ่ตามแบบช้างผ้าเดิม เนื่องจากเป็นวัสดุที่สื่อถึงความ เป็นธรรมชาติและพื้นถิ่น ไม้ไผ่สามารถนำมาตัดเป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ได้ สานให้มีช่องว่าง เป็นตารางเพื่อนำมาติดผ้าทอจากชุมชนโดยตัดเป็นเส้นความกว้างประมาณ 1 นิ้ว, เส้นตอกไม้ไผ่ เตรียมไว้ให้ผู้ชมผลงานมีส่วนร่วมในการนำผ้ามาผูก มัด สานกับโครงสร้าง ซึ่งผู้สร้างสรรคได้ นำวัสดุ เครื่องมือ ที่ผู้ชมต้องใช้และมีการอธิบายขั้นตอน วิธีการของการมีส่วนร่วมไว้ใกล้ ๆ กับ บริเวณที่ติดตั้งผลงาน ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากแขกผู้ร่วมงานในกิจกรรมนี้

ภาพที่ 8 ผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่งช้างผ้า)”

ในส่วนของการจัดแสดงงานผู้ศึกษาได้ออกแบบภาพกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลและบอกรายละเอียดของขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ชมต่อผลงาน ตลอดจนเนื้อหาเพิ่มเติมของประเพณีแห่ช้างผ้า เป็นการสื่อสารสร้างการรับรู้ต่อผู้ชมอีกวิธีการหนึ่ง

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: การออกแบบเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน จากแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านมะทลวง จังหวัดลำปาง

ประเพณีแห่ช้างผ้า

รายละเอียดเพิ่มเติม

ภาพที่ 9 ภาพกราฟิกเพื่อใช้ในการนำเสนอผลงาน
“Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ช้างผ้า)”

ภาพที่ 10 ภาพรายละเอียดผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ข้างผ้า)”

ภาพที่ 11 การมีส่วนร่วมของผู้ชมผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ข้างผ้า)”

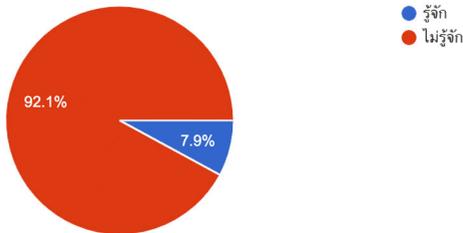
อภิปรายสรุปผล

ผลงาน Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ช้างผ้า)” ที่ผ่านการศึกษาข้อมูลวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมจากประเพณีแห่ช้างผ้าของบ้านเมาะหลวงดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีเพื่อแสดงออกทางศิลปะ ผู้ศึกษาได้เห็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเครื่องมือทางศิลปะเชิงตอบโต้มีผลต่อการรับรู้และเข้าถึงการมีส่วนร่วมของผู้ชมได้อย่างดี

เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลการประเมินผล การรับรู้ การมีส่วนร่วม ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ในนิทรรศการครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้สร้างแบบสอบถามโดยมีจำนวนคำถามทั้งหมด 7 ข้อ จำนวนผู้เข้าชมและมีส่วนร่วมในงานและตอบแบบสอบถามทั้งหมด 38 คน สรุปออกมาในรูปแบบแผนภูมิวงกลมจากโปรแกรม Google Form นำเสนอเฉพาะข้อที่สำคัญต่อผลงานจำนวน 3 ข้อดังนี้

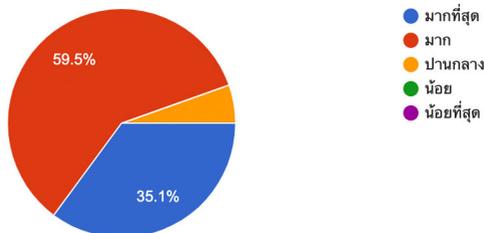
ท่านรู้จักประเพณีแห่ช้างผ้าของอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปางหรือไม่

คำตอบ 38 ข้อ

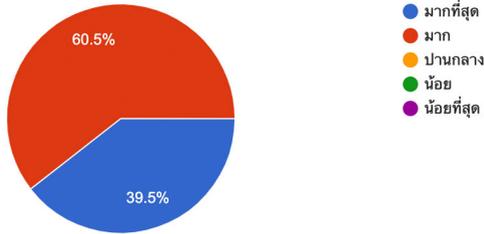
ท่านคิดว่าผลงาน "Charming Chang Pha" มีการแสดงออกได้ตรงตามแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด

คำตอบ 37 ข้อ

ท่านคิดว่าผลงาน "Charming Chang Pha" มีความน่าสนใจในระดับใด

คำตอบ 38 ข้อ

ภาพที่ 12 แผนภูมิวงกลมแสดงข้อมูลการประเมินแบบสอบถามจากผู้ร่วมชมงาน

การได้รับความร่วมมือจากผู้เข้าชมผลงานในการตอบแบบสอบถามและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อผลงานสร้างสรรค์ โดยสรุปข้อดีที่เห็นจากผู้ชมผลงานได้ว่า ผู้เข้าชมผลงานโดยส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักประเพณีแห่ช้างผ้ามาก่อน ทำให้ได้รู้จักประเพณีเพิ่ม เป็นผลงานที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อและความภูมิใจของชาวเมะหลอง และให้คนชมผลงานร่วมการสร้างผลงานศิลปะมากขึ้น ใช้วัสดุธรรมชาติได้อย่างมีเสน่ห์ วัตถุประสงค์งานตรงไปตรงมา ดีความไม่ยาก เข้าถึงผู้เสพงานได้ค่อนข้างกว้าง เป็นการอนุรักษ์และสานต่อวัฒนธรรมแห่ช้างผ้า ผลงานน่าสนใจ น่าค้นหา ซึ่งและผลงาน “Charming Chang Pha (สืบ สาน แห่ช้างผ้า)” ถือว่าตอบโจทย์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สามารถสร้างการรับรู้ต่อประเพณีแห่ช้างผ้าให้แก่คนนอกพื้นที่ชุมชนบ้านเมะหลองได้น่าสนใจในระดับมาก โดยการนำภูมิปัญญาศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี เฉพาะพื้นที่มาปรับให้เข้ากับบริบทพื้นที่ใหม่ เพื่อสืบสานประเพณีดั้งเดิมเผยแพร่แก่บุคคลภายนอกอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนข้อเสนอแนะของผู้ชมได้ให้ความเห็นว่าสัดส่วนช้างน่าจะมีความสมส่วนได้เพิ่มเติม และอาจมีการเคลื่อนไหวได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการเสนอถึงการจัดการกับผลงานภายหลังจัดแสดงงาน เช่น การนำไปจัดแสดงต่อเนื่อง ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวที่มีต่อผลงานทางผู้สร้างสรรค์ ถือว่าเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผลงานสร้างสรรค์ต่อไป

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาในปีพ.ศ. 2562 ที่ประสบปัญหาต่อทุกพื้นที่ในโลก ทำให้นักท่องเที่ยวภายนอกเข้าไปยังชุมชนลดลงจำนวนมาก ซึ่งประเพณีแห่ช้างผ้า

ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยคนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นส่วนขั้นตอนของการเตรียมพิธีการหรือขบวนแห่ ทำให้ในปีพ.ศ. 2563 การจัดงานพิธีเป็นแบบเรียบง่าย ไม่มีขบวนแห่ มีเพียงแต่การทำหุ่นขี้ผึ้งผ้าขึ้นมาจากฝีมือของสล่า (ช่างฝีมือ) ร่วมกับคนในชุมชนบางส่วน การรวมตัวกันก็มีความระมัดระวังป้องกันตัวอย่างดี ซึ่งในอนาคตภายหน้ายังไม่ทราบว่าสถานการณ์ของโรคระบาดจะเป็นอย่างไร ประเพณีต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมการรวมตัวทำกิจกรรมของคนหมู่มากก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย ด้วยข้อจำกัดอาจทำให้วัฒนธรรมประเพณีมีการปรับเปลี่ยนหรืออาจไม่มีการสืบต่อ ทำให้สูญหายในรายละเอียดหรือแก่นแท้ตามแบบฉบับดั้งเดิม อย่างไรก็ตามผู้สร้างสรรค์หวังไว้ว่าผลงานนี้จะเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกได้บ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กานดา คำลือสหาย. (2554). *แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีการแห่ช้างผ้า กรณีศึกษา บ้านเมาะหลวง หมู่ที่ 8 ตำบลแม่เมาะ จังหวัดลำปาง* [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). *ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์อุษาคเนย์.
- ดาเรน ที. ลิตฟิน. (2563). *Ecovillages: Lessons for Sustainable Community* [ชุมชนนิเวศวิถี บทเรียนเปลี่ยนชีวิตและโลก]. สำนักพิมพ์ อิน์บูคส์.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัค. (2561). *นิเวศวิทยามนุษย์: การศึกษาสิ่งแวดล้อมในมิติของสังคมและวัฒนธรรม*. ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พินัย วิลัยทอง. (2557). *การศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รวงทอง รัชสกุล. (ม.ป.ป.). *ตำนานช้างผ้าบ้านเมาะหลวง*. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ(นาฏศิลป์).
- ลิขิต เครือบุญมา. (2562). *ประเพณีแห่ช้างผ้าและห่อผ้า เมืองเมาะ นครลำปาง*. <https://www.facebook.com/muangmohlampang>.
- ศรีตักกร วลัยโกดม. (2551). *คู่มือลูกคิด ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาจากภายในและสำนึกของท้องถิ่น*. มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- ศรีตักกร วลัยโกดม. (2554). *การศึกษาสังคมไทยผ่านภูมิวัฒนธรรม*. <http://lek-prapai.org/watch.php?id=84>.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2538). *ตำนานพื้นเมืองเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี*. โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- สมคิด วงศ์ษา. (ม.ป.ป.). *บ้านเมาะหลวง* [หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย]. สุชาติ เกาทอง. (2559). *ศิลปะวิจัย สร้างวิชาการแบบการปฏิบัติสร้างสรรค์ศิลปะ*. จรัญสนิหงส์ การพิมพ์.
- อนุวัฒน์ การถัก และทรงยศ วีระทวีมาต. (2558). *ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: ความหมาย พัฒนาการทางแนวคิดและทิศทางการศึกษาวิจัย*. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(2), 5.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2535). *ศิลปะนิยม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- Christiane Paul. (2003). *Digital Art*(World of Art). Thames & Hudson Inc.